

Doi grifoni pe piatra de mormânt a Doamnei Elina, soția lui Matei Basarab, de la Târgoviște

de Conf. univ. dr. George V Grigore

De-a lungul istoriei noastre apar simboluri și mesaje ce nu pot fi explicitate de către specialiști. Astfel, unul dintre aceste simboluri apare pe o piatră de mormânt ce se află în cadrul Curții domnești de la Târgoviște, în biserica ridicată de către domnitorul Petru Cercel. Este vorba de piatra de mormânt a Doamnei Elina, soția domnitorului Matei Basarab, ce are reprezentată în piatră imaginea a doi grifoni rampanți vultur – leu. Marele meșter sibian Elias Nicolai a realizat o adevărată operă de artă, care se păstrează extrem de bine și astăzi. Vorbim de piatra funerară de la intrarea în Biserica Mare Domnească, de la Târgoviște. Mormântul a adăpostit rămășițele domnitorului Matei Basarab și ale doamnei sale, Elina. Mormintele domnești au fost pângărite de turci când aceștia au atacat Țara Românească, la scurt timp după moartea domnitorului. Din păcate piatra de mormânt a domnitorului a fost spartă în bucăți, din care nu s-au mai păstrat decât câteva fragmente. Trupurile celor doi au fost strămutate, în anul 1655, la Mănăstirea Arnota. *„Avem și o lespede foarte interesantă. Pe ea se află sculptată stema Țării Românești, care are în partea centrală Acvila, cu brațele deschise, și Crucea pe care o ține în cioc. În partea stângă și în partea dreaptă se află Soarele. În stânga și dreapta Țării Românești se află doi lei rampanți care fac parte din armuralul Țării Românești”*, spune istoricul Florin Petrică. Privesc mai atent imaginea pietrei funerare. Nu sunt doi lei rampanți (Forța Vieții), ci sunt doi grifoni rampanți, cu capete și aripi de vultur și corp de leu. Probabil făcând parte din bestiarul fantastic, aceste „ființe” nu puteau fi deciptate în timpul fostului regim, sau nu se explicau pe fundamentul creștin-ortodox. Și totuși, aceste „ființe” sunt grifoni.

Grifonul a fost declarat în mitologia greacă ca un monstru înaripat cu trup leonin, cu cap și aripi de vultur, consacrat zeului Apollo (zeu getic la origine). Se credea că locuiește în ținutul hyperboreienilor (la nord de Dunăre), păzind aurul nordic împotriva arimaspilelor. Într-o altă variantă, grifonii sunt considerați paznicii lui Zeus (ca o gardă de corp). Grifonul apare frecvent în arhitectură, ca protector al clădirilor, iar în perioada modernă este folosit ca mascotă sau simbol pentru diferite instituții, echipe de sport, școli și parcuri de distracție. În mitologia antică apar destul de des aceste ființe – hibrid. Astfel sfinxul este o figură mitologică zoomorfă înfățișată ca un leu culcat cu cap uman. Își are originile în sculpturile din Vechiul Regat Egiptean pe care l-au preluat și grecii. Creaturi similare se găsesc și în Asia de Sud și de Sud-Est. Trebuie menționat aici și Sfinxul din Bucegi (România), ce are un avers (ca o față de monedă; cu chip uman ce privește spre partea stângă) și un revers (cu chip de pasăre – pajură, ce privește spre dreapta). În epoca decorativă europeană sfinxul a reînviat în perioada Renașterii. Mai avem și centaurii, declara a fi un popor legendar din Tesalia, jumătate oameni, jumătate animale, cu trup de cal și bust de oameni. Au fost învinși însă de lapiți, ajutați de Tezeu, și izgoniți pentru totdeauna din Tesalia (lupta aceasta este cunoscută cu numele de *centauiromachie*). Au mai fost învinși altă dată de Heracles. Sunt demne de a fi reținute numele a doi centauri: Chiron și Nessus. Centaurii întruchipează forța umană și animală, unită într-o singură creatură. Ilustrații ale centaurilor datează de acum 5000 de ani. Tatăl centaurilor e Centaurus, Ei erau cunoscuți a fi ostili cu oamenii fiind mereu în ceartă cu ei. Uneori Zeus îi trimitea să pedepsească pe ceilalți zei și pe oameni. Mai sunt Manticorele (uneori denumite *marticore*), care erau creaturi legendare monstruoase cu cap de om, trup de leu, aripi de vultur și coadă de dragon sau de scorpion. Ele trăiau în lumea umbrelor și îndeplineau funcția de paznici. Unele cladiri (chiar biserici vechi din Europa) sunt dotate special cu statuete care reprezintă diverse tipuri de manticore (exemple: Domul din Koln, Germania). Apoi mai este menționată

Melusina sau Melusine, care este declarată a fi o zână, o ființă mitologică. Conform unei legende ea se căsătorește cu un cavaler cu condiția ca el să n-o vadă într-o anumită zi, când înfățișarea ei se schimbă într-o femeie cu trup de șarpe.

În mitologia românească avem în basme și povești un personaj asemănător grifonului. Este vorba despre Zgripturoaică (babornită, cotoroanță, hoască, acvilă, iepurar, pajură, dihanie, scorpie, monstru). Cunoscut și ca „Zgriptor”, acesta este prezentată ca o pasăre din basme și mituri, de dimensiuni colosale, care îl ajută pe Făt-Frumos să se întoarcă de pe tărâmul celălalt (asigură legătura dintre cele două tărâmuri, Lumea aceasta și Lumea cealaltă), ca răsplată pentru faptul că Făt-Frumos i-a salvat puii ce erau să fie înghițiți de un balaur sau un șarpe uriaș (mitul luptei dintre pasăre și șarpe). Zgriptorul are mai multe interpretări mitologice. El este declarat și ca imaginea lui Zeus, ca stăpân al cerului și pământului. Imaginea grifonului apare de acum peste 2000 de ani pe artefactele de aur și argint geto – dacice. Astfel, una dintre aceste descoperiri face referire la tezaurul geto-dac de argint descoperit la Surcea (jud. Covasna), în anul 1934, cu ocazia unor săpături. Satul Surcea aparține de comuna Zăbala și se afla la 3 km vest de Tamașfalău, pe DC 10. Tezaurul este format din mai multe artefacte din argint, dintre care se desprinde prezența unei falere ovale, reprezentând un călăreț în mers spre dreapta; el ține cu mâna stângă frâul, iar cu dreapta mânerul unei săbii lungi. Călărețul, imberb, este îmbrăcat în armură și poartă pe cap coif; deasupra capului este un vultur cu aripile desfăcute. La picioarele calului, redat în mișcare, cu piciorul stâng ridicat, se află un câine (sau lup). Mai avem în tezaur o falere, rotundă, reprezentând un grifon rampant ce privește spre stânga; marginile ambelor falere sunt ornamentate cu semiove incizate. Urmează patru baze de cupe, de formă semisferică, ornamentate în relief (de sus în jos): șnur, frunze de acant și lotus cu vârful în jos, alternând; spațiile dintre vârful frunzelor sunt umplute cu puncte; (D = 7,2 – 7,3 cm); toate piesele sunt din argint aurit și șase nicovale de fier, puls un lingou de argint. Deasemenea, pe fundul

cupelor de argint (fântâna adâncului) descoperite în mormântul getic princiar de la Agighiol (jud. Tulcea), în Tezaurul de la Rogozen (Bulgaria), pe fundul paharului Sharabhei din mormântul getic princiar de la Porțile de Fier (astăzi aflat la Metropolitan Museum - New York – USA) și pe banda din spate (aflat în invizibil) a coifului princiar getic de la Coțofenești (jud. Prahova), apar grifoni dezmembrând diferite animale (cu bucați din acestea în gură – cioc), ca simbol al momentului ruperii formelor vechi de viață și de apariție a altora (timpul judecății de apoi). În luna iunie 2013 avea să fie descoperită la Sarmizegetusa Regia o matriță din bronz deosebită. Potrivit arheologilor, ea era folosită în antichitate la realizarea tiparelor pentru turnat piese decorative din metale prețioase, fiind singura piesă de acest fel descoperită până acum pe întreg teritoriul fostei Dacii. Obiectul de formă hexagonală este încrustat cu sculpturi ale unor animale mitologice, provenite din zona mediteraneeană.

„Sunt o serie întreagă de animale fabuloase și reale în această matriță, iar însăși faptul că ea a funcționat la Sarmizegetusa Regia, în ajunul cuceririi romane ne spune că mediile dacice rezonau la această artă care ilustrează ființe mitologice. Există câteva preluări din acest bestiar fantastic și în arta locală din Munții Orăștiei, cum sunt grifonii, dar și alte animale. Acest lucru ne spune că aristocrația dacă rezona la tot ce înseamnă acest univers fabulos, indiferent de unde provine. Artă care ilustrează această matriță vorbește o limbă internațională cu legături în spațiul mediteraneean și nord-pontic. Este foarte important că ea a fost găsită și a funcționat în Sarmizegetusa”, a afirmat istoricul Gelu Florea. Matrița descoperită la Sarmizegetusa Regia a fost realizată din bronz, foarte probabil prin metoda cerii pierdute. Este o piesă masivă, de circa opt kilograme, cu opt fețe, dintre care cele două principale de formă hexagonală, iar celelalte rectangulare. Lungimile laturilor ei au aproximativ opt centimeri, iar grosimea ei este de cinci centimetri. Elementele de decor sunt redată negativ. Potrivit cercetătorilor, artefactul a fost descoperit în stare bună de conservare, pe suprafața lui putându-se

observa, însă, urme de utilizare. Cu ajutorul matrițelor de acest tip se ornamentau foi subțiri din metale prețioase (aur și argint) sau din aliaj pe bază de cupru. Imprimarea motivelor se făcea prin presarea acestor foițe în interiorul modelului redat în negativ. Cu o astfel de matriță erau realizate medalioane, falere, aplici sau elemente ale unor bijuterii. Istoricii care s-au ocupat de cercetarea ei susțin că o asemenea piesă era destul de costisitoare, astfel că întreaga ei suprafață era utilizată. Bestiarul, real și fabulos, reprezentat pe piesă, este bogat și divers. Este compus din animale fabuloase – grifoni și animale reale: leu, tigru, leopard, rinocer, hipopotam, urs, mistreț, lup, taur, zimbriu, câine, cerb, cal, țap, antilopă, iepure. Tema scenelor reprezentate pe matriță, lupta dintre animale, este foarte veche și răspândită pe spații culturale vaste. Ea este redată cu o grijă deosebită. Potrivit cercetătorilor, grifonul este o creatură fabuloasă, născută în imaginarul oriental încă din secolul IV î.Hr., el reprezentând un motiv frecvent în artele decorative antice. Pe matrița dacică se află trei tipuri de grifoni: grifonul-vultur, grifonul-leu și grifonul-lup. Dacă primele două tipuri se găsesc pe un spațiu larg, grifonul-lup este specific spațiului nord-pontic. Elefantul a fost bine cunoscut în spațiul mediteraneean, iar reprezentările sale în artă, inclusiv numismatice, sunt destul de frecvente. În schimb aparițiile rinocerului și hipopotamului sunt surprinzătoare, deoarece imaginile acestora au fost rare în Antichitate. Aceste animale puteau fi văzute în cadrul jocurilor din amfiteatru. De pe matriță lipsesc elementele vegetale și antropomorfe. Unele reprezentări ale grifonului-lup au fost contorsionate în forma literei „S”, care stilistic se apropie de arta stepelor (masageții), susțin istoricii. Potrivit istoricului Gelu Florea, matrița a fost realizată și utilizată în secolul I î.Hr., iar prezența ei în capitala Regatului Dac reprezintă o dovadă în plus a conectării acestui spațiu cultural la fluxul artistic și tehnologic de foarte bună calitate din antichitate. Dar mai avem ceva. Este vorba despre scuturile antice de fier dacice descoperite în Cetatea Piatra Roșie. Aici este posibil a fi existat o locație (Altar) cu certe calități ritualice ale Vechii Biserici

Valaho-Egiptene primodiale. Aici s-au descoperit așa numitele „scuturi” sau „umbouri de scut” din fier cu imagini mitologice în relief, ce împodobeau un spațiu sacerdotal, ca niște posibile „icoane” ale unei religii strămoșești uitate. Unul dintre scuturi (aflat în prezent la Muzeul de Istorie al României din București) are în relief reprezentarea unui grifon. Este realizat dintr-o tablă din fier, cu diametrul de 41,8 cm., prin prelucrare în tehnica „au repousse”, sau mai curând prin batere la cald, având o grosime de 1,8-1,9 mm și o înălțime maximă de cinci cm., la o greutate de 1,6 kg. În centru acestuia se află deasupra diametrului maxim un grifon în profil spre dreapta, cu corp și labe de leu (semn al Forței Vieții), gât, cap și aripi de pasăre răpitoare (Mama Gaya Vultureanca). Capul redă o protomă de pasăre răpitoare cu capul ridicat, cioc încovoiat, ochii realizați punctual („vede tot”) și cu o ureche îndreptată înainte („aude tot, chiar și șoaptele ce vin din viitor”). Din zona de contact dintre piept și labele din față pornește o nervură, arcuită în relief puternic, ce reprezintă aripa dreaptă (Grifonul „aripește”, adică „călătorește” în timp). Ea se suprapune în bună măsură cu gâtul animalului, pentru a coti apoi brusc spre spate pe un „traseu” arcuit. Vârful aripii se termină dincolo de fundul și coada animalului. Penajul este reprezentat în prima parte (2,6-4,3 cm.) prin pene semicirculare, late. Apoi continuă până la vârful cozii prin 16 benzi hașurate alternative, 2-4 mm., cu lungimi variabile (6,5 cm. la marginea de sus, până la 0,8 cm. la gât). Corpul animalului, decorat cu linii subțiri, incizate, trasate oarecum neregulat, este arcuit, încordat, puternic reliefat (gata de atac). Labele din față sunt întinse înainte, ca la un salt; cea din stânga îndoită, iar cea din dreapta întinsă. Labele din spate sunt: dreapta rămasă în urmă, stânga flexată spre înainte. Ghearele și labele sunt marcate prin câte două șanțuiri adâncite la fiecare picior. Coada este îndoită în formă de „S”, cu vârful în jos. Câmpul rămas liber sub corpul animalului este umplut de un décor vegetal. Călătorind pe mai departe, ajungem la Tezaurul de aur de la Sânnicolau Mare (jud. Timiș)– cel mai mare tezaur al evului mediu timpuriu. Era în vara

anului 1799, pe 3 iulie, când țăranul Nera Vuin, sârb de origine, săpa pe lângă un zid că să planteze vie, în curtea casei lui din satul Sânnicolau Mare. La un moment dat, sapa i s-a lovit de ceva metalic. Ceea ce a scos apoi din pământ avea să fie cel mai mare tezaur aparținând Evului Mediu timpuriu. Nu se știe nici acum, și probabil nu se va ști niciodată, câte piese făceau parte din tezaur. Multe dintre ele sunt perechi și e posibil că toate să fi avut o pereche, dar nu au mai ajuns până la noi. Povestea spune că descoperitorul le-a vândut pe nimica toată mai multor negustori, separat, sau numai unui negustor grec ori armean, care a încercat să le vândă la preț mult mai mare, la Pesta. De aici, tezaurul a trăit o adevărată aventură. Descoperirea a avut în epocă un mare răsunet, valoarea sa fiind estimată la trei milioane de florini. Acum se află la Viena (Austria). Tezaurul de la Sânnicolau Mare a fost expus și la Budapesta, de două ori, prima dată în 1884, apoi în 2002, la aniversarea a două sute de ani de la fondarea Muzeului Național al Ungariei. În România nu a fost expus niciodată. Pe vasele de aur ale tezaurului apare într-o scenă înfățișată o pasăre uriașă, purtând în gheare o femeie, care ține într-o mână un vas cu apă îndreptat spre ciocul păsării, iar în alta o ramură, ori, într-o altă reprezentare, două ramuri (Zgripturoaica). Acest motiv a fost pus în legătură cu păsări mitice din tradiția central-asiatică, din India, Siberia sau chiar China. Însă mult mai aproape de noi este fantastica pasăre a basmelor românești, zgripturoaica, cea care îi aduce pe muritori de pe Tărâmul de Dincolo, înapoi, pe pământ. Zgripturoaica trebuie să bea apă și să fie hrănită în timpul zborului de către cel pe care îl transporta, la fel ca pasărea ce apare pe două dintre vasele de la Sânnicolau Mare. Fabuloasa pasăre din mitologia românească este paznica lumii de dincolo și a aurului aflat acolo. Ea este strâns înrudită (nu doar etimologic) cu grifonii din ținuturile hiperboree, care și ei păzeau aurul din tărâmul lor. O altă scenă înfățișează un arcaș la vânatoare, călare pe un straniu mamifer înaripat și cu cap de om, doborând o felină. O alta ne prezintă un grifon ucigând un cerb. În zona Transilvaniei, în Cetatea Oradei (ce are începutul undeva prin

secolele XI – XIII), veți găsi o „Sală cu grifoni”. Este vorba despre Corpul A al Palatului princiar. Acesta a fost construit între anii 1620 și 1629, în timpul lui Gabriel Bethlen, după planurile arhitectului italian Giacomo Resti. Cronologic, acest corp de clădire încheie o epocă și deschide alta. Pune punct cetății medievale a Oradei și se configurează în punctul zero al cetății renascentiste, fiind prima clădire edificată în actualul complex fortificat. Funcțiunea inițială era de fortificație, dar și de Palat princiar. Clădirea era considerată a doua reședință princiară după cea de la Alba-Iulia. De-a lungul secolelor, asupra sa se intervine de mai multe ori, fiind reparată, însă mărturia măreției sale se păstrează în Sala cu Grifoni. Aceștia sunt reprezentați pe pereți, în partea superioară, în mod spectaculos, rampanți, alături de elefanți și feline. Și ca să nu fim părtinitori, în zona Moldovei vom întâlni numeroase ființe fantastice - printre care și grifoni – pe cahlile ceramice medievale descoperite. Între cele mai timpurii cahle figurate cu reprezentări zoomorfe se numără cele descoperite în grupul de locuințe de pe latura de nord a Curții Domnești din Suceava, distruse de incendiul din timpul campaniei sultanului Mehmed al II-lea în Moldova în anul 1476, în timpul domniei lui Ștefan cel Mare. Pe o cahlă a fost redat un Grifon cu un trup de felină, aripi desenate ca o succesiune de arce de cerc curbate spre spate, coada cu aspect vegetal, amintind crinii angevini stilizați, labe scurte și terminate cu degete lungi, crestate. De asemenea, pe cahlile și fragmentele de cahle descoperite la Cetatea de Scaun, Șipot-Suceava și în grădina fostei mănăstiri de călugărițe de la Pătrăuți a fost reprezentat un grifon, un animal cu trup de leu, cu o coamă bogată până la jumătatea spatelui, cu atribute virile, coadă cu aspect vegetal, aripi asemănătoare cu niște arce de cerc terminate cu gheare puternice și cap de pasăre de pradă cu urechi asemănătoare celor de lup, purtând o coroană cu trei fleuroni.

Iată câte dovezi sunt că poporul acesta a folosit acest simbol al mesagerului (grifon) ce face legătura între cele două țărâmurii, cele două lumi, de acum peste 2500 de ani. Dacă vom privi către obiceiurile de An Nou sau Paște când vin grupurile de mascați,

ascunși sub nume de animale sau păsări (declarați ca obiceiuri barbare), ei reprezintă de fapt „zeii” ce vor veni la moment de Prag al Timpului (când cele două Lumi – Tărâmurii vor veni în atingere). De aici și imaginile zeilor din Egiptul antic (cei cu capete de păsări și animale) sau Mesopotamia (zeul pește). De sunt pe această piatră de mormânt aceste simboluri? Cine este de fapt Doamna Elina? Elina Năsturel Herescu (n. 1598 - d. 1653) a fost sora cărturarului Udriște Năsturel și soția lui Matei Basarab, domn al Țării Românești (1632-1654). Doamna Elina (Elena) s-a căsătorit cu aga Matei când ea avea numai 14 ani, a devenit Doamnă a Țării Românești la 34 de ani, iar căsnicia lor a fost una longevivă, durând 40 de ani, conform pietrei funerare a doamnei. Ca și fratele său, cărturarul Udriște Năsturel, Elena a primit o educație aleasă, ea *„putea scrie și citi în slavonă, latină și greacă, fiind pasionată de artă, istorie și literatură”*, fiind *„una din femeile cele mai de seamă ale neamului nostru”*, după cum confirmă istoricul Constantin C. Giurescu. Doamna Elina, soția domnitorului Matei Basarab, a rămas în istorie ca patroana literaturii românești. Nicolae Iorga este cel care a numit-o astfel pe cea mai cultivată și erudită doamnă a Țării Românești, într-un articol apărut în 1932 și numit chiar *„Doamna Elina a Țării Românești ca patroană literară”*. Destinul Elinei Basarab s-a născut în 1598, fiind fiica postelnicului Radu Năsturel și a doamnei Calea Calomfirescu. Cronicarii consemnează faptul că *„Elina își petrecu copilăria în Hierăști, unde tatăl ei clădise o casă de țară care nu mai era casă, ci palat. Crescută într-un mediu luxos, cu educație aleasă, părinții au căutat să o mărite cu un om demn de ea”*, scrie C. Gane în portretul făcut Elinei Basarab, în cartea *„Trecute vieți de doamne și domnițe”*. Doamna Elina a crescut într-un mediu iubitor de cultură și artă. A învățat slavona și greaca, a fost pasionată de literatură, artă și istorie. Fratele ei a fost Udriște Năsturel, primul cărturar român al secolului al XVII-lea și primul scriitor în limba română. *„În 1612, la vârsta de 14 ani, o și măritară cu Aga Matei, boierul din Brâncoveni, în vinele căruia curgea sângele lui Matei Basarab. Cu toate că între noii*

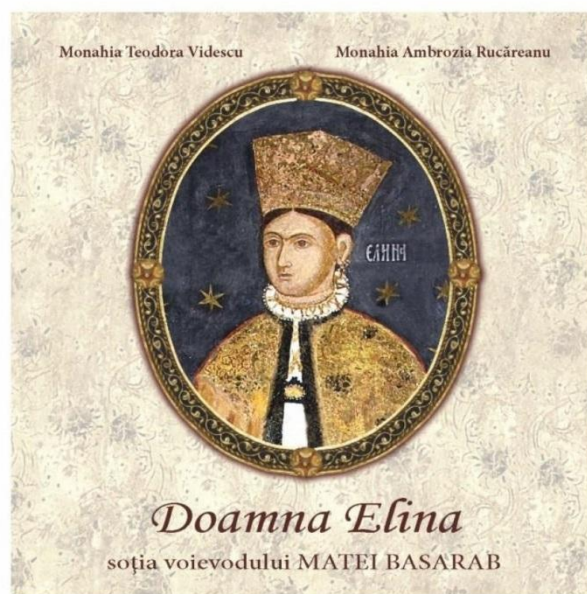
căsătoriți era o deosebire de 19 ani, ei se înțeleseră și se iubiră. Au dus în boierie un trai de oameni înțelegători a tot ce e românesc, el, patriot luptător împotriva elementului străin, ea, liniștită culegătoare de datini, ocrotitoarea bisericii, a literaturii și a artei”, mai scrie C. Gane. „Când în 1632, soțul ei plecă la Constantinopol să ceară de la Poartă confirmarea domniei, iar ea rămase singură la București să ducă trebile țării, regenta se dezvălui deodată o bună politiciană. Printre încurcăturile delicatei situații a unei domnii neconfirmate, ea a știut să se strecoare cu dibăcie”, mai spune istoricul. Devenită doamnă a Țării Românești, a rămas alături de soțul ei 40 de ani. Mari iubitori de biserici au construit împreună 46 de lăcașe de cult, printre care se numără mănăstirile Arnota, Căldărușani, Sadova, Măxineni, Cornățel, schiturile Bărbătești, Dâmbovița, Pinul, Buzăul, Catedrala Episcopală din Râmnic și bisericile „Sfinții Apostoli”, „Sărindar” din București, „Sfântul Dumitru” din Craiova, „Sfinții împărați” și „Sfântul Nicolae Andronești” din Târgoviște, „Sfinții Apostoli” din Ploiești. „Ce făcuse ca jupăneasă a făcut și ca doamnă, însă cu mai mult spor. La Fierăști și la Negoiești clădi două frumoase biserici. Țesea, împletea, broda și pentru a culege cele mai frumoase emodele, scris și prin vecini”, mai spune C. Gane. Împreună cu fratele ei, Udriște Nasturel, a contribuit la introducerea tiparului în Țara Românească. Tot doamnei Elina i se datorează apariția celor trei tipografii din Țara Românească, de la mănăstirile Govora, Câmpulung și Dealu. L-a ajutat pe fratele ei cărturar să scrie și să traducă și a susținut financiar apariția cărților în Țara Românească. Împreună cu Udriște Năsturel a tradus cartea „Urmarea lui Hristos” scrisă de Thomas de Kempis, din limba latină în limba slavonă. Cartea a apărut la data 15 aprilie 1647, iar prefața a fost semnată astfel „Doamnei Elena, stăpâna Ungrovlahiei, soția prealuminatului domn și voievod Io Matei Basarab“. Mamă nefericită „Înțeleapta doamnă Elina”, așa cum a fost supranumită de cronicarii vremii, a fost o mamă fără noroc. Singurul ei fiu, Matei a murit de mic. În amintirea fiului ei, și-a botezat nepotul, pe fiul lui Udriște Năsturel,

Mateiaș și l-a înfiat, crescându-l ca pe propriul ei copil. Mateiaș, copilul înfiat a fost privit ca moștenitorul tronului lui Matei Basarab. A murit și el la doar 17 ani, în 1643. Doamna Elina nu a avut niciodată alți copii. Elina Basarab a murit de inimă în 1653 și a fost înmormântată lângă fiul ei, Mateiaș, mort prematur. Matei Basarab a cerut ca pe piata funerară să se amintească lunga conviețuire avută împreună. *„Pe piatra ei de mormânt în biserica în Biserica Domnească a Târgoviștei a pus să i se sape înduioșătoarele cuvinte, că au trăit împreună de două ori douăzeci de ani”*, scrie istoricul C Gane. Un an mai târziu a murit bonav și domnitorul Matei Basarab, fiind înmormântat lângă soția sa. Mormintele domnești au fost pângărite de turci când aceștia au atacat Țara Românească, la scurt timp după moartea domnitorului, iar trupurile celor doi au fost strămutate, în 1655, la Mănăstirea Arnota. Fiind o persoană cultă, posibil ca Doamna Elina și iubitorul ei soț și domnitor să fi ales cu bună știință aceste simboluri mitologice, respectiv grifonii. Astfel, în acea perioadă încă mai existau ecourile *Vechii Biserici Pământene Valaho – Egiptene a Geților de Aur primordiali*, ce au încercat să transmită adevărul despre viitor și să ne pregătească pentru acesta. Pragurile timpului sunt cele ale schimbării, ale primenirii, când „se termină” un timp și începe „un timp nou” (o nouă lume). Acestea nu au loc fără anumite metamorfoze planetare, prin schimbare de vibrații și de polaritate (judecată). Grifonii apar ca fiind cei ce fac legătura dintre țărâmurii, având forța leului și elanul vulturului ce se avântă în țării. Credința zalmoxiană propovăduia nemurirea și de aceea apar grifonii pe artefactele geto - dacice prețioase. De aceea apar și pe această piatră de mormânt, semnificând legătura peste timp, chiar și dincolo de moarte a celor doi soți, Elina și Matei Basarab.

Surse: arhiepiscopiararnicului.ro; wikipedia.org; foaienationala.ro; adevarul.ro; ortodoxwiki.org; opiniagiurgiu.ro; ziare.com; istorielocala.ro; ziarulnatiunea.ro

Bibliografie

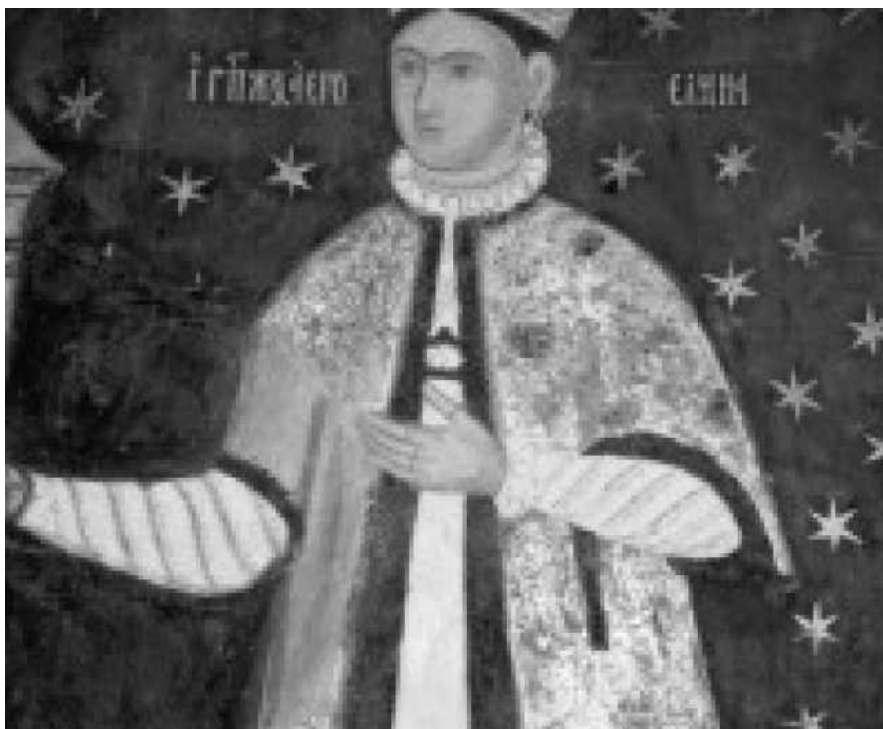
- 1) C. Gane - „*Trecute vieți de doamne și domnițe*” – Editura humanitas, București;
- 2) George Marcu (coord.) – „*Dicționarul personalităților feminine din România*”, Editura Meronia, București, 2009;
- 3) George Marcu (coord.) – „*Enciclopedia personalităților feminine din România*”, Editura Meronia, București, 2012;
- 4) Monahia Teodora Videscu și Monahia Ambrozia Rucăreanu – „*Doamna Elina soția Voievodului Matei Basarab*”, Editura Praxis (Arhiepiscopia Râmnicului – Rm. Vâlcea), 2016.

Domnitorul Matei Basarab și Doamna Elina

Resturi din piatra de mormant a lui Matei Basarab. Adesea, locurile de veci ale domnitorilor au fost profanate. Matei Basarab isi doarme in sa somnul de veci la Manastirea Arnota, ctitoria sa. Initial, a fost ingropat in aceasta biserica din Targoviste, desi el ceruse sa fie inmormantat la Arnota. Ulterior, Radu Mihnea al III-lea i-a mutat osemintele la Arnota.

Bucata de piatra a fost pe mormantul lui Mateias Basarab, fiul domnitorului.
In partea opusa, gasim o alta piatra de mormant, una dintre cele mai frumoase de la noi din tara, in opinia mea...
a Doamnei Elina, sotia lui Matei Basarab:

Un grifon pe o lespede de mormant aflata la Targoviste

GRIFON LEU – VULTUR?

Biserica Domneasca, realizata in timpul lui Petru Cercel, fratele lui Mihai Viteazul.

Doi grifoni pe o lespede de mormant aflata la Targoviste

arhiva
buceginatura2000

Biserica Domneasca, realizata in timpul lui Petru Cercel, la Târgoviște, unde se află piatra de mormânt a Doamnei Elina

Grifonul din Tezaurul de la Surcea

Tezaurul princiar getic de la Agighiol – grifonul de pe fundul cupelor clepsidră (fântâna adâncului)

Grifon pe fundul cupei din Tezaurul descoperit la Porțile de Fier ? (aflat la Metropolitan Museum din New York - USA)

Coifului princiar getic de aur de la Coțofenești (jud. Prahova). Aici apar apar grifoni pe rândul din spate de jos (în invizibil, fiind plasați la ceafă), dezmembrând diferite animale (cu bucăți din acestea în gură – cioc), ca simbol al momentului ruperii formelor vechi de viață și de apariție a altora (timpul judecății de apoi).

Matrița bijutierului de la Sarmisegetusa Regia – cu grifoni

Matrița bijutierului de la Sarmisegetusa Regia – cu grifoni

Matrița bijutierului de la Sarmisegetusa Regia – cu grifoni

Matrița bijutierului de la Sarmisegetusa Regia – cu grifoni

Matrița bijutierului de la Sarmisegetusa Regia – cu grifoni

Scutul de fier dacic „cu grifon” descoperit în Cetatea Piatra Roșie (Muzeul Național de Istorie a României din București)

Animal fantastic (cu aripi, corp de leu și cap de om; o Manticora?), pe un vas de aur din Tezaurul de la Sânnicolau Mare (în prezent aflat la Viena – Austria)

Zgripturoaica – o pasăre fantastică pe un vas de aur din Tezaurul de la Sânnicolau Mare (în prezent aflat la Viena – Austria).

Sala cu grifoni din Cetatea Oradei